

Elvir Kazazović

Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, Sarajevo

NOVI KONCEPTI NASTAVE RUKOMETA U ŠKOLAMA

Uvod

Rukomet, nakon nogometa i košarke je u Bosni i Hercegovini najmasovniji sport ali što se tiče prilagođavanja na nove trendove, zahtjeva veliku obnovu. S jedne strane o rukometu još stoji slika brutalnosti, zbog jake fizičke orijentacije, s druge strane se u većini predrasuda smatra da se rukomet može igrati samo u velikim dvoranama (40 x 20 m) i to sedam na sedam. Dosadašnji koncepti nastave su propagirali izolirano učenje i vježbanje tehničkih elemenata kao što su bacanje, dodavanje, hvatanje i dr. Iz ovih razloga rukomet je izostavljen iz nastave tjelesnog odgoja i sporta u školama.

Stoga bi se trebala omogućiti ponovna implementaciju rukometa u temeljnu nastavu. To je samo moguće ako nastavnici dobiju odgovarajuće sprave i rekvizite. Ovdje se trebaju uzeti u obzir i uslovi škola sa malim prostorima a velikim razrednim odjeljenjima.

Rukometni savez Bosne i Hercegovine bi trebao u kooperaciji sa osnovnim i srednjim školama uložiti puno truda, da učenicima budu od pomoći, bilo kroz edukacione priredbe ili materijalno snadbijevanje.

Materijal i metode

Problemi uvođenja rukometa u škole

Nastavnici tjelesnog odgoja i sporta često se žale da je teško uvesti rukomet u školski sport. S jedne strane se zamjera na velikoj obimnosti pravila, a s druge strane se kritikuje kompleksnost igre. Rukometni savez Bosne i Hercegovine u postratnom periodu ili ne želi ili neće da poveća prihvaćenost ovog sporta u školama. Još se nisu ni pojavile rukometne knjige prikladne školskom uzrastu koje objašnjavaju probleme u području početnika i koje bi bile podsticaj učenicima da i osobe koje ne igraju rukomet ovu igru u školama prihvate.

Svakodnevni problemi školskog sporta

Posmatramo li školsku svakodnevnicu, uočiti ćemo sljedeće probleme:

- Jedan razred sa do 35 učenika ima na raspolaganju samo trećinu ili polovinu sale, vrlo često i bez golova.
- Broj lopti, njihova veličina i kvalitet, nisu prilagođeni početničkim vježbama.
- Zbog mnogih praznika i čestih gubitaka časova, kao i nepostojanja trećeg časa sporta ne može se uspostaviti željni intenzitet i redovitost.
- Bacanje i hvatanje lopte se u današnje vrijeme ne ubraja u temeljne sposobnosti djece i omladine. Prije nego što može nastati igra mora se uspostaviti određeni temelj. Uspostavljanje toga se mnogim profesorima čini veoma dugotrajnim.

- Pokušava se tek u srednjoj školi uvesti rukomet. Tada može biti već prekasno za uvođenje ove igre jer elementarne tehnike bacanje-hvatanje-dodavanje nisu vježbane u najboljim godinama za razvoj motoričkih sposobnosti (od 10 do 12 godina)

Novi koncepti za školski sport

Didaktička razmišljanja koja se odnose na nastavni plan

Bilo bi neophodno da se postave novi uvjeti nastave kako bi rukomet bio jednako atraktivan i za nastavnike i za učenike. Prije svega bi se trebala omogućiti implementacija rukometa u temeljne nastave. To je samo moguće ako nastavnici dobiju odgovarajuće sprave i rekvizite. Ovdje se treba uzeti u obzir i uslovi škola sa malim prostorima a velikim razrednim odjeljenjima.

Promjene tj. prilagođavanja pravila bi trebala dovesti da se rukomet ponovo prihvati kao timski sport ali i kao poštena igra (cilj poštenje i suradnja).

Dodatno su moguće varijante rukometa ne samo u sali, nego također na otvorenim terenima (asfaltirane plohe, travnjaci). Jedna moderna varijanta uz to je i rukomet na pjesku, koji, slično kao odbojka na plaži igra se na finom pijesku.

Potrebno je postaviti sljedeće osnovne zahtjeve za novu koncepciju rukometne igre u školi:

1. Igra prije vježbe.
2. Kroz igru vježbati tehniku, metodiku i forme vježbe tek kod tehnički naprednijih.
3. Uživanje u igri pokreće motivaciju.
4. Mnogo osobnog angažmana ! Nastavnici trebaju iz pozadine pomagati, korigirati, savjetovati.
5. Slobodna igra bez mnogo taktiziranja.
6. Sto je moguće više učenika treba istovremeno biti uključeno.
7. Po mogućnosti sto veći intenzitet kretanja!

Okvirna uloga škole

Ovo što se događa posljednjih godina, zadržavanje na 2 sata nastave tjelesnog odgoja i sporta, povećanje brojnosti učenika u razredima, jačanje individualnog kao osnovnog okvira su faktori koji se odražavaju na sve sfere nastave tjelesnog odgoja i sporta. Tako nisu rijetkost odijeljenja sa po 30 i više učenika kojima u jednoj normalnoj sportskoj sali (hali 14 X 24m) treba držati nastavu. Opstrukcija uvođenja trećeg časa sporta svodi sport u školama na osnove tjelesnog odgoja. Dalji razvoj, izvan okvira tih osnova – na primjer, dublje sticanje tehničkih i taktičkih sposobnosti nije moguće. Sa druge strane koncepti kao “sportske sekcije” imaju za cilj da pojedine vrste sporta dublje etabliraju u školama. Na ovom mjestu je potrebno posebno potražiti povezivanje sa sportskim klubovima. Ovaj model u kojem klubski treneri treba da nastupe, da rade u školama, funkcionira samo uslovno.

Tako su opet treneri rukometnog sporta oni koji u budoćnosti trebaju “pokri-

ti”ovo područje sporta u školi, ali koji moraju dobiti položaj pomoćnika, posto najčešće nisu mogućnosti da budu hijerarhijski ispred nastavnika. Interes je i dalje u tome da se iz tog područja (škola) obezbijedi podmladak za školska takmičenja i podmladak za klubove.

Škola i klubovi

Dok u nastavi tjelesnog odgoja i sporta nastavnik u okviru mogućnosti škole daje osnovne informacije o rukometnom sportu ili igarama sličnim rukometu, dalja edukacija u smjeru takmičarskog sporta (učesće na školskim sportskim takmičenjem) u okviru dodatne nastave (sportske sekcije) gotovo je nemoguća bez odgovarajućih specijalista iz rukometnog sporta.

Kao i ostale vrste sporta i rukomet se u pogledu tehnike, taktike i kondicione pripreme toliko razvio da učesće na takmičenjima općenito ima samo onda smisla ako je zastupljen odgovarajući kvalitet.

Najbolje rješenje je napraviti saradnju sa nekim sportskim klubom u okolini, što bi Ministarstvo kulture i sporta i sportski klubovi predložili i inicirali. Bez ovakve saradnje neka školska ekipa na višem nivou takmičenja (općinsko finale) nema nikakve šanse da konkuriše na takmičenjima na sljedećem nivou. Ponekad izazavana i razumljiva kritika na sportskim školskim takmičenjima (“ovaj ili ova trenira ...”) – gdje bi imali šanse samo klubski igrači ili ekipe, a na saveznom nivou samo reprezentativni igrači vodila je u pojedinim slučajevima i do potpunog odbijanja učesća. Sa druge strane ne bi trebalo potcjenjivati pozitivno djelovanje jedne uspješne (školske) ekipe za razvoj neke vrste sporta.

Primjena okvirnih planova treniranja u školskom sportu

Novi planovi treniranja koji su uvedeni u zemljama u okruženju nude dobre osnove za nove koncepcije u školskom sportu. U ovim planovima se predlaže pogodno različitim uzrastima, dugotrajna izgradnja treninga (dugotrajno koncipiranje treninga) u rukometu. Polazeći od osnovnog obučavanja, u kojem opšti sadržaji obuke prilagođavaju se sa rastućim godinama ravnoteža obuke prenosi na specijalne sadržaje rukometnog treninga.

Višestranost, upoznavanje raznih vrsta sportova i razvoj koordinativni sposobnosti su ključne stavke osnovnog obučavanja (sportskog obrazovanja), koje bi trebalo da počinje od starosti sa šest godina i negdje s deset završava.

2.6. Cilj sposobnosti igranja

Sposobnost igranja se definiše kao individualni način kretanja u rukometu. Obuhvata demonstraciju prikladnih tehnika u stalno mjenjajućim situacijama igre u ovisnosti od suparnika i suigrača pod ograničenjem prostora i pod pritiskom vremena. Posebno dobro istrenirane koordinativne sposobnosti kao što su reakcija, orjentacija, ritam itd., grade predispozicije na kojima se onda nadograđuju druge sposobnosti i spremnosti kao što su tehnika, taktika i kondicija.

Sposobnost igranja u rukometu u okviru osnovne školske nastave podrazumjeva mogućnost upotrebe: osnovnih tehnika (bacanje, hvatanje, dodavanje, trčanje, skakanje

itd.) prikladno situaciji pod specijalnim uvjetima kao sto su male sale, malo igralište, mala veličina ekipe kao i promjenjena pravila.

Ova rečenica (karakterise) sveukupnost razvoja do sposobnosti igranja.

- Male igre
- Rukometu slične forme igranja
- Složene male igre sa rukometnim pravilima
- Terenske igre
- Rukometu slične igre

Zavisno od cilja igre se poduzimaju promjene pravila ili pojednostavljenje pravila koja služe preglednosti, jasnosti i jednostavnosti te igre. Varijacije vanjskih uslova omogućavaju nova iskustva u igri.

3. Zaključak

Tradicionalni sportovi koji se realizuju u nastavi sporta u školama su u određenim aspektima stali i gube atraktivnost. Posljedica toga je da se rukomet sve manje igra na nastavi tjelesnog odgoja i sporta u školama, a i na školskim takmičenjima se ne pojavljuje. Učenici nemaju interesa za nastavu rukometa, jer se previše uči a premalo igra. Savremeni trendovi nastave sporta traže promjenu nastavnih metoda kod tradicionalnih školskih sportova. Neophodno je da se postave novi uvjeti nastave kako bi rukomet bio jednako atraktivni i za nastavnike i za učenike.

4. Literatura

1. AHMETOVIĆ, O.: Rukomet trening tehnika – taktika. Tuzla, 1997.
2. ALIĆ PARTIĆ, M.: Rukomet – tehnika i metodika obučavanja. Univerzitet u Tuzli, Tuzla, 2001.
3. GEC, I., KAZAZOVIĆ, B.: Metodika rukometa u radu sa mladima. Rukometni savez Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2000.
4. Kazazović, E., Nožinović A.: Uloga vannastavnih aktivnosti u našim školama, Sport, Fakultet za tjelesni odgoj i sport, Tuzla, 2005.
5. Korkarić, Z., Kazazović E., Fidahić S.: Metodika učenja i usavršavanja hvatanja i dodavanja lopte u rukometu, New technologies in sports, Sarajevo 2007.
6. Kolasević A., Kazazović E.: Savremeni pristup školskom rukometu igra kao metod, New technologies in sports, Sarajevo 2007.
7. Kazazović, E., Hadžikadunić A., Ferušić, K.: Vrijednost tjelesnog odgoja i sporta u školama gledana kroz angažovanost nastavnika u komunikaciji sa učenicima, Naša škola, Sarajevo, 2007.
8. Kazazović, E., Hadžikadunić A., Solaković, E.: Pristupne igre za mali rukomet, Međunarodni naučni skup Fis komunikacije, Niš, 2007.
9. MIKIĆ, B.: Modeliranje fizičke pripreme u sportskim igrama. NIK “GRAFIT”, Lukavac, 1999.
10. ROGULJ, N.: Rukomet – skripta. Sveučilište Split, Split, 1998.
11. ŠIBILA, B.: Rokomet. Fakultet za šport, LJublana, 2004
12. ZVONAREK, N., TOMAC, Ž.: Mini rukomet. Hrvatski rukometni savez, Zagreb, 1999.

SUMMARY

Basic changes in sport methodology demands changes in teaching traditional sports in schools. Nowadays technical elements are not taught separately but through the game. Since the new sports follow the development of society, traditional sports are becoming less attractive. But there is also the danger of too much adjusting to short-lasting trends, so as the consequence, the fundamental sport characteristics are not taught properly.

What follows is that handball is not taught and played in sport lessons in schools, and school competitions as well because trainers/teachers have noticed the collision of the aims of school sports. Students are also not interested to be taught handball because they learn the theory too much and do not play enough. In addition, weaker students do not have the chance to be the part of the game. It would be necessary to establish new teaching methods so that handball can become attraction for teachers and students again.

Key words: game, teaching, handball

“Arena”, 3. mart 2008.

KONGRES SPORTSKE AKADEMIJE U APRILU U BIJELOJ Stiže elita

PODGORICA - Predstojeći, četvrti po redu, Kongres Crnogorske sportske akademije i peta Međunarodna naučna konferencija koji će od 3. do 6. aprila biti održani u hotelu "Delfin" u Bijeloj, biće po broju učesnika i prijavljenim radovima do sada najveći naučni skup ikada održan na prostorima Crne Gore. Predsjednik CSA i rukovodilac studija fizičke kulture Univerziteta Crne Gore, prof. dr **Duško Bjelica** potvrdio je da će u Bijeloj učestvovati i rekordan broj naučnika iz čak 17 evropskih zemalja.

- Pored brojnih naučnika koji stižu iz inostranstva, učešće je prijavilo i nekoliko članova Sportskog komiteta "Huan Antonio Samarani" i čak šest naučnih timova koji organizovano dolaze u Bijelu - kaže **Bjelica**. - To su naučnici iz Moskve, sa državnog univerziteta za sport i Instituta za nauku i sport, zatim ekipa Nacionalne akademije sporta "Vasil Levski" iz Sofije, Kineziološkog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu, Fakulteta sporta iz Ljubljane i Fakulteta za sport i tjelesni odgoj iz Sarajeva.

Prema prijavama u Bijeloj će učestvovati preko 320 naučnih i stručnih poslenika, od kojih su čak njih 280 iz inostranstva. Iz naslova radova vidi se da su se naučnici najviše bavili antropološkim istraživanjima, a radovi se odnose i na morfološku, biomehaničku, motoričku, funkcionalnu, psihološku i sociološku dijagnostiku. Prihvaćeno je 170 radova iz oblasti novih tehnologija u sportu i metodologije u sportu, kao i veći broj radova iz oblasti društveno-ekonomskih odnosa u sportu i nastave fizičkog vaspitanja.

P.D.